

Građansko procesno pravo - sudska praksa Bosne i Hercegovine
POVREDA ODREDABA PARNIČNOG POSTUPKA
Odredba člana 231. u vezi sa članom 209. Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik RS“ broj 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09 i 61/13)

Kada obrazloženje osporene drugostepene odluke ne sadrži razloge za njeno donošenje, učinjena je povreda odredaba parničnog postupka iz člana 231. u vezi sa članom 209. Zakona o parničnom postupku.

Iz obrazloženja:

Naime, revident osnovano ukazuje da obrazloženje osporene drugostepene odluke ne sadrži razloge za njeno donošenje u dijelu kojim je odbijen tužbeni zahtjev za isplatu naknade na ime neisplaćenih plata i razlike plata, naknade za topli obrok, naknade regresa za godišnji odmor i uplatu neuplaćenih doprinosa u korist Fonda PIO Republike Srpske, te

da je u tom dijelu zahvaćena povredom odredaba parničnog postupka iz člana 231. u vezi sa članom 209. ZPP.

Prema odredbi člana 231. ZPP, obrazloženje drugostepene odluke mora da sadrži odgovor na bitne razloge žalbe, tako da je jasno koje žalbene razloge je sud usvojio, a koje nije i zbog čega. Stoga kada drugostepeni sud preinači prvostepenu presudu (kao u ovom slučaju), mora navesti razloge zašto je to učinio, da li je to učinio zbog drugačijeg činjeničnog stanja i kojeg ili zbog pogrešne primjene materijalnog prava i kojih normi materijalnog prava ili zbog povrede postupka kada je u obavezi da navede povredu postupka koja je učinjena i razloge na koji je način ona otklonjena.

Iz sadržaja obrazloženja drugostepene presude proizlazi da drugostepeni sud uopšte nije obrazložio dio odluke o odbijanju tužbenog zahtjeva koji se odnosi na novčana potraživanja tužitelja (kako ona koja se odnose na period do prestanka radnog odnosa tužitelja, tako i ona nakon tog datuma), te da je time učinjena povreda odredaba parničnog postupka iz člana 231. u vezi sa članom 209. ZPP, na šta revident osnovano ukazuje u reviziji.

Stoga je na osnovu odredbe člana 249. stav 1. ZPP, s obzirom na prirodu povrede zbog koje se odluka u tom dijelu ne može ispitati, presuda u tom dijelu ukinuta i predmet vraćen drugostepenom sudu na ponovno suđenje da taj sud u nastavku postupka otkloni ukazane nedostatke.

(Vrhovni sud Republike Srpske, 95 0 Rs 015802 19 Rev od 15.10.2019. godine)

MJERA OBEZBJEĐENJA

Član 269. i 272. stav 3. Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik RS“ broj 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09 i 61/13)

Sud će odrediti mjeru obezbjeđenja ukoliko su ispunjeni zakonom propisani uslovi, s tim da se određenom mjerom ne smije u cjelini obuhvatiti zahtjev koji se njime obezbjeđuje.

Iz obrazloženja:

Pravosnažnom presudom Osnovnog suda u Srebrenici broj: 82 0 P 018725 16 P od 4.9.2017. godine, razveden je brak predlagateljice i protivpredlagatelja zaključen 18.1.1979. godine. Predlagateljica je 12.2.2018. godine podnijela prijedlog za diobu nekretnina stečenih tokom

bračne zajednice koja je trajala 38 godina.

U odgovoru na prijedlog, protivpredlagatelj ne osporava činjenicu da je porodična kuća sa pomoćnim objektima sagrađena tokom bračne zajednice na k.č. broj: 285 k.o. M., površine 1.414 m², upisana u list nepokretnosti broj: 1084 k.o. B., s tim da tvrdi da je sporno zemljište kupio svojim ličnim sredstvima i da je time njegov doprinos u sticanju zajedničke imovine veći.

Imajući u vidu bitne činjenice koje se odnose na dužinu trajanja bračne zajednice i da je gradnja izvršena tokom te zajednice zajedničkim radom supružnika, po ocjeni ovog suda, predlagateljica je učinila vjerovatnim postojanje svog prava kada se ima u vidu zakonska pretpostavka iz člana 272. stav 1. Porodičnog zakona („Službeni glasnik RS“, broj: 54/02, 41/08 i 63/14). Tvrdnja protivpredlagatelja da je njegov udio u tom sticanju veći od pretpostavljene 1/2 dijela, bez značaja je za odluku o mjeri obezbjeđenja.

Time je, kako pravilno cijeni i Okružni sud, ispunjen prvi kumulativni uslov propisan odredbom člana 269. stav 1. tačka 1. Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik RS“, broj: 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09 i 61/13-u daljem tekstu: ZPP).

Za razliku od Okružnog suda, ovaj sud cijeni da je ispunjen i drugi kumulativni uslov propisan članom 269. stav 1. tačka 2. ZPP, kada je u pitanju ispunjenje uslova za određivanje mjere obezbjeđenja da protupredlagatelj omogući predlagateljici korišćenje jedne sobe u porodičnoj kući koja je predmet diobe, uz upotrebu toaleta-kupatila.

Predlagateljica je priložila dokaze iz kojih slijedi da se nalazi u teškom imovnom stanju (nije zaposlena, nema penzije, jedina redovna novčana sredstva za izdržavanje obezbjeđuje kroz alimentaciju koju plaća protivpredlagatelj u iznosu od 50,00 KM mjesečno po sudskom poravnanju broj: 82 0 P 018725 18 P 2 od 11.4.2018. godine), da je slabog zdravstvenog stanja (diabetes melitus 2, hipertenzija, lumboischialgia, spondiloza, diskopatija, neuropatija uzrokovana šećernom bolešću) i da živi kao podstanar ili kod rođaka. Ove tvrdnje protivpredlagatelj nije osporio.

Određivanjem mjere obezbjeđenja iz izreke rješenja predlagateljici, koja sada ima 60 godina života, slabog je materijalnog stanja i narušenog zdravlja, obezbjeđuje se smještaj i ostvarenje minimalnih uslova dostojnog života u imovini koja je stečena i njenim doprinosom, bez da se na bilo koji način prejudicira konačna odluka suda u vezi sa utvrđenjem suvlasničkih dijelova na zajednički stečenoj imovini stranaka. Neprihvatljivo je da protivpredlagatelj može samovoljno onemogućavati predlagateljicu u korišćenju bar dijela zajedničke imovine, iako je to njen dom u smislu odredbe člana 8. Evropske konvencije o zaštiti ljudskih prava i sloboda, kod utvrđenih činjenica teškog imovnog i zdravstvenog stanja predlagateljice i objektivne okolnosti da parnica za utvrđenje udjela u zajednički stečenoj imovini može trajati i više godina do njenog pravosnažnog okončanja.

U preostalom dijelu je žalba predlagateljice odbijena jer je Okružni sud pravilno utvrdio i ocjenio da nije dokazano ispunjenje zakonskih uslova da se odrede mjere obezbjeđenja kojima će se protupredlagatelju zabraniti otuđenje, opterećenje i raspolaganje nekretninama upisanim u list nepokretnosti broj: 1084 k.o. B., te da vrši bilo kakve aktivnosti na izmjeni postojećeg stanja na kući i pomoćnim objektima (rušenje, građenje, pregrađivanje i sl.), osim radova koji ulaze u redovno održavanje objekta.

(Vrhovni sud Republike Srpske, 82 0 V 020664 19 Gž 2 od 05.12.2019. godine)

- - - - -

VEZANOST PARNIČNOG SUDA KRIVIČNOM PRESUDOM

Član 12. stav 3. Zakona o parničnom postupku

(„Službeni glasnik Republike Srpske“ broj: 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 40/09 i 61/13)

Parnični sud je vezan za pozitivna utvrđenja osuđujuće krivične presude koja predstavljaju elemente krivičnog djela i krivične odgovornosti.

Iz obrazloženja:

Tužitelj je pravosnažnom krivičnom presudom, kako je naprijed navedeno, oglašen krivim za krivično djelo zloupotrebe službenog položaja i ovlaštenja iz čl. 347. stav 4. u vezi sa

stavom 3. KZ RS u sticaju sa krivičnim djelom utaja poreza i doprinosa iz čl. 287. stav 2. KZ RS u vezi sa čl. 42. KZ RS. Odredbom člana 347. stav 3. KZ RS je propisano da službeno ili odgovorno lice (ovdje je to bio tuženi), koje u namjeri da sebi ili drugome pribavi kakvu imovinsku korist, iskoristi svoj položaj ili ovlaštenje, prekorači granice svog ovlaštenja ili ne izvrši službenu dužnost, kazniće se zatvorom od šest mjeseci do pet godina. Pribavljanje imovinske koristi za jedno lice u pravilu, po prirodi stvari, predstavlja štetu za nekog drugog. U konkretnom slučaju takvo pribavljanje koristi za drugog koje je stavljeno na teret tuženom, uzrokovalo je nastanak štete za tužiteljicu u vidu nenaplaćenih, naprijed opisanih, dažbina. Dakle, radnjama tuženog, odnosno njegovim nečinjenjem (na način da je protivno zakonu, bez knjigovodstvenog zaduženja i razduženja, pribavljenu naftu, u količini od 218.093 litara, nezakonito i nenamjenski utrošio, bez odgovarajućeg propisanog evidentiranja, zbog čega je onemogućena naplata poreza - akcize, dodatne takse, poreza na promet i poreza na željeznice), prouzrokovana je šteta tužiteljici.

Kod činjenice da postoji uzročna veza između djelovanja tuženog i nastale štete, te da je to djelovanje bilo protivpravno, a tuženi nije dokazao da je šteta nastala bez njegove krivice, obavezan je, temeljem odredbe člana 154. ZOO, da je naknadi tužiteljici, čak i pod uslovom da nije pravosnažnom krivičnom presudom oglašen krivim za takvo djelovanje.

(Vrhovni sud Republike Srpske, 89 0 P 022303 19 Rev 2 od 28.05.2019. godine)

UREDOST ANTIDISKRIMINATORSKE TUŽBE

Član 12. stav 1 b) Zakona o zabrani diskriminacije („Sl. glasnik BiH“, broj 59/09, 66/16), član 53. stav 2. tačka 1., član 66., član 336. Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik RS“ br. 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09 i 61/13)

U tužbi za propuštanje, pored zahtjeva za zabranu radnje kojom je već povrijeđeno pravo, odnosno radnje čije preduzimanje akutno prijeti, za uspješnu sudsku zaštitu tužitelj treba tražiti i zabranu drugih mogućih radnji kojima bi se, umjesto te radnje, mogla počinuti (ponoviti) povreda prava, pri čemu je potrebno i te druge moguće radnje precizirati.

Iz obrazloženja:

Za osnovanost tužbenog zahtjeva iz osnova diskriminacije, mora se dokazati da je do stavljanja u nejednak položaj došlo zbog jednog od zabranjenih osnova (član 2. stav 1. i član 5. ZZD). Zaštićeni osnovi, dakle, predstavljaju ključni elemenat diskriminacije i različito

tretiranje lica postaje diskriminacija samo ukoliko se zasniva na jednom od zaštićenih osnova (po osnovu rase, jezika, vjere, etničke pripadnosti i drugo).

Odredbom člana 12. ZZD predviđene su vrste tužbi za zaštitu prava na jednako postupanje - putem posebne, individualne antidiskriminacijske tužbe i to: tužba za utvrđivanje diskriminacije (deklaratorna antidiskriminacijska tužba), tužba za zabranu (prohibitivna tužba), za otklanjanje diskriminacije (restitutivna tužba) i tužba za naknadu štete (kondemnatorna antidiskriminacijska tužba).

Tužitelj je u tužbi, shodno odredbi člana 12. stav 2. ZZD, kumulirao tužbene zahtjeve tako što je postavio zahtjev za naknadu štete (koji je pravosnažno odbijen i, kako je već rečeno, nije predmet revizijskog postupka), zahtjev za zabranu (propuštanje) diskriminacije i zahtjev za objavu presude (pri čemu nije naveo na kom od zaštićenih osnova se zasniva diskriminacija).

Prema odredbi člana 12. stav 1. tačka b) ZZD, u kondemnatornoj antidiskriminacijskoj tužbi tužitelj postavlja zahtjev kojim se traži zabrana (propuštanje) preduzimanja radnji kojima se krši ili može prekršiti tužiočevo pravo na jednako postupanje. U slučaju usvajanja ovakvog zahtjeva, od tuženog se traži suzdržavanje od daljeg djelovanja. Zaštita se može tražiti sve dok postoji opasnost da će se diskriminatorska radnja izvršiti, nastaviti da se vrši ili ponoviti.

Po tužbi za zabranu diskriminatorske radnje, sud će pružiti zaštitu samo ako u vrijeme podnošenja tužbe postoji konkretna i ozbiljna opasnost da će se diskriminatorska radnja izvršiti, nastaviti ili ponoviti. Ako se tužba podnosi da bi se spriječilo da diskriminator izvrši radnju koja tek predstoji, a kojom bi nastupila diskriminacija, tada se traži da sud diskriminatoru zabrani vršenje konkretne radnje. Ukoliko se tužba podnosi zbog povrede koja nastaje nastavljanjem diskriminacije koju tuženi već vrši (kao što je ovdje slučaj), tada se od suda traži da tu radnju tuženom zabrani - da zabrani da ubuduće ponovi tu radnju, ukoliko se radi o radnji za koju postoji opasnost da će se ponoviti.

Prema tome, u tužbi za propuštanje, pored zahtjeva za zabranu radnje kojom je već povrijeđeno pravo, odnosno radnje čije preduzimanje akutno prijeti, za uspješnu sudsku zaštitu tužitelj treba tražiti i zabranu drugih mogućih radnji kojima bi se, umjesto te

radnje, mogla počinuti (ponoviti) povreda prava tužitelja, pri čemu je potrebno i te druge moguće radnje precizirati. Restitutivnim zahtjevom žrtva diskriminacije ili ovlašteni tužitelj traži da tuženi izvrši radnje kojima se uklanja diskriminacija ili njena posljedica. Cilj takvog zahtjeva je da se situacija vrati u stanje u kojoj je bila prije povrede prava na jednako postupanje, što zahtijeva aktivno djelovanje tuženog.

Iz postavljenog zahtjeva tužitelja proizlazi da se tužbenim zahtjevom traži otklanjanje posljedica diskriminacije (restitutivni zahtjev), a da se ne traži zabrana radnje, kojom tužitelj tvrdi - da je povrijeđeno njegovo pravo na jednako postupanje, objavljenih spiskova zabrane, to jeste, ne traži da sud zabrani da tuženi ubuduće ponove tu radnju, na što se osnovano ukazuje u izjavljenoj reviziji.

Iz navedenog proizlazi da tužbeni zahtjev (koji se identifikuje po tužbenom prijedlogu i činjenicama na kojima se taj prijedlog zasniva) u tom dijelu nije postavljen u skladu sa činjeničnim navodima tužbe, iz kojih mora proizlaziti tužbeni zahtjev (član 53. stav 2. tačka 1. ZPP), kao ni u smislu odredaba člana 12. stav 1. b) ZZD.

Kako tužbeni zahtjev nije postavljen u skladu sa odredbama procesnog i materijalnog prava, prvostepeni sud je bio dužan da tužbu vrati tužitelju radi ispravke ili dopune (član 66. ZPP, u vezi sa sa odredbom člana 336. tog zakona).

(Vrhovni sud Republike Srpske, 92 0 P 045948 18 Rev od 22.05.2019. godine)

- - - - -

POVREDE PARNIČNOG POSTUPKA

Član 231. i 209. Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik RS“, broj 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09, 61/13)

Ukoliko drugostepena presuda nije dala odgovore na žalbene navode, od kojih zavisi odluka o tužbenom zahtjevu, radi se o povredi postupka koja je od uticaja na njenu pravilnost i zakonitost.

Iz obrazloženja:

Pobijana presuda nema odgovore ni na žalbene navode u odnosu na period za koji je dosuđena izgubljena dobit zbog nemogućnosti obrađivanja, kojima tuženi ističu da radovi na izgradnji autoputa nisu počeli 2011. godine. U ovom dijelu drugostepeni sud se ne izjašnjava ni o tome da iz iskaza tužitelja proizlazi da od 1992. godine ne živi na ovom području, već u S. B., pa da je upitno samo postojanje izgubljene dobiti odnosno obrađivanje predmetnog zemljišta u periodu prije 2011. godine (prema rješenjima o eksproprijaciji, otac tužitelja, sa kojim tužitelj navodi da je obrađivao zemlju, je umro 1997. godine), niti se izjašnjava o tome da je dosuđena naknada za izgubljenu dobit po osnovu prinosa kukuruza, pšenice i krompira (dok se tužitelj izjašnjavao o uzgajanju krompira i kupusa), te dosuđenoj naknadi za posječena stabla hrasta (dok se tužitelj izjašnjavao o hrastovoj i grabovoj šumi).

Drugostepeni sud se ne izjašnjava ni o navodima žalbe prvotuzenog da nije zauzeta cjelokupna površina predmetnih parcela, niti o navodima drugotuzenog da je radove izvodio na osnovu urbanističko tehničke dokumentacije, a ne bespravno, niti o žalbenim navodima prvotuzenog kojima se ističe da nije moguće postaviti tužbeni zahtjev na način kako je tužitelj konačno opredjelio zahtjev u ovoj parnici.

Proizlazi da je drugostepena presuda donesena uz povredu odredaba člana 8, 191. stav 4. i 231. Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik RS“, broj 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09, 61/13 - dalje: ZPP), u vezi sa članom 209. istog zakona, jer izvedeni dokazi nisu dovedeni u međusobnu vezu, a niti sadrži odgovore na žalbene navode i razloge o odlučnim činjenicama, što je svakako uticalo na pravilnost i zakonitost iste.

(Vrhovni sud Republike Srpske, 85 0 P 044412 18 Rev od 15.11.2018. godine)

- - - - -

OCJENA DOKAZA

Član 8. i član 147. Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik RS“ br. 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09 i 61/13)

Nema povrede odredbe člana 8. ZPP ukoliko sudovi prihvate nalaz vještaka, a iz drugih izvedenih dokaza i iz prigovora stranke tom nalazu, ne proizlaze drugačije činjenice od onih koje je vještak našao u svom nalazu.

Iz obrazloženja:

Visinu isplaćenog iznosa na ime kupoprodajne cijene za poslovni objekat sudovi su utvrdili saslušanjem prvotuzenog i prvotuzitelja iz čijih iskaza proizlazi nespornim da je na ime kupoprodajne cijene u gotovini isplaćen iznos od 80.000,00 KM na ruke prvotuzenog, a ostatak isplaćenog iznosa od 44.647,00 KM utvrđen je uz pomoć nalaza vještaka finansijske struke mr. S.S, čiji zadatak je bio da prema podacima pribavljenim kod H.A. A. b. za partiju kredita broj ... utvrdi koliko je uplaćeno na ime otplate kredita u vremenskom periodu od 01.5.2010. godine do 30.9.2013. godine, odnosno od dana zaključenja usmenog sporazuma o kupoprodaji poslovnog prostora do dana kad su stranke odustale od tog sporazuma.

Postupajući po nalogu suda, vještak je utvrdila da je u odnosnom periodu po navedenoj partiji kredita prvotuzitelj u svoje ime, a za račun prvotuzenog, uplatnicama koje glase na ime D.A.

uplatio iznos od 10.020,00 KM i to do 08.8.2012. godine. Dakle, za period do 08.8.2012. godine nedvojbeno je vještak pronašao da je D.A. uplatio navedeni iznos uplatnicama koje glase na njegovo ime. U narednom periodu od 08.8.2012. godine do 31.5.2013. godine (kad je izvršena zadnja uplata rate kredita) uplaćen je ukupan iznos od 34.627,11 KM i to uplatnicama i nalogima bez imena uplatioca, a samo sa brojem partije kredita, po ukupno osamnaest uplata sa različitim iznosima. Za taj period vještak je našla da samo na dva naloga, od kojih je jedan sa datumom 31.5.2013. godine, upisano je ime D.A.

Na ovaj način sudovi su pravilno, imajući u vidu sve činjenice iz nalaza vještaka finansijske struke, zaključili da je uplate kredita za prvotuženog u periodu od 01.5.2010. do 30.9.2013. godine vršio prvotužitelj. Naime, istina je da se za uplate rata kredita nakon 08.8.2012. godine ne može sa sigurnošću utvrditi ime uplatioca, jer se imena uplatioca prema nalazu vještaka ne unose u informacioni sistem banke. Međutim, imajući u vidu činjenicu da je na dva pronađena naloga upisano ime prvotužitelja D.A., od kojih je jedan sa datumom 31.5.2013. godine (kraj vještačenog perioda), pravilno su sudovi zaključili da je prvotužitelj uplatio sve rate kredita za prvotuženog za cijeli sporni period od dana nastanka usmenog sporazuma o kupoprodaji poslovnog prostora do dana kad su stranke odustale od tog sporazuma. Osim toga, izuzev paušalne tvrdnje da sudovi nisu sa sigurnošću utvrdili da je prvotužitelj uplatio sve rate kredita za period trajanja usmenog sporazuma o kupoprodaji poslovnog objekta, prvotuženi nije ni u jednoj fazi ove

parnice tvrdio da je on ili neko treći uplaćivao rate istog kredita, a samim tim ni izvodio dokaze na tu okolnost. Zbog toga, suprotno tvrdnji revizije, sudovi nisu povrijedili odredbu člana 8. Zakona o parničnom postupku ("Službeni glasnik RS" br. 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09 i 61/13 -u daljem tekstu: ZPP) kad su cijeneći nalaz vještaka finansijske struke u kontekstu ostalih dokaza zaključili da je sve uplate kredita kod H.A.A.b. za račun prvotuženog izvršio prvotužitelj i obavezali tužene da tužiteljima po osnovu sticanja bez osnova isplate i iznos plaćenog dijela kredita od 44.647,11 KM.

(Vrhovni sud Republike Srpske, 72 0 P 041519 18 Rev od 22.11.2018. godine)

DOPUNSKA PRESUDA

Član 192. Zakona o parničnom postupku

(„Službeni glasnik RS“, broj 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09, 61/13)

Kako tužitelj u zakonom propisanom roku nije tražio da prvostepeni sud donese dopunsku presudu o dijelu zahtjeva o kojem je propustio da odluči, smatra se da je tužba u tom dijelu povučena.

Iz obrazloženja:

U odnosu na ovaj dio pobijane presude, ne mogu se prihvatiti revizionni navodi drugotuženog da od strane nižestepenih sudova nije u cjelosti odlučeno o zahtjevu tužitelja za utvrđenje ništavosti ugovora o zajmu (utvrđena je djelimična ništavost ugovora u dijelu odredaba člana 2. i 3. ugovora, prvostepena presuda ne sadrži odbijajući dio u ovom dijelu), jer ovaj propust suda nije na štetu drugotuženog. Pored toga, kako tužitelj u ovom dijelu nije tražio donošenje dopunske odluke, saglasno odredbi člana 192. stav 3. ZPP, ima se smatrati da je tužba u tom dijelu povučena. Nisu osnovani ni revizionni navodi drugotuženog da se pravna valjanost sporazuma od 29.10.2007. godine imala cijeliti u skladu sa odredbom člana 92. ZPP, s obzirom da je tužbenim zahtjevom traženo utvrđenje ništavosti sporazuma, a ne poništenje istoga zbog mana volje. Revizionim navodima se neosnovano spori zaključak drugostepenog suda - da prvotuženi nije isplatio zemljište ranijim vlasnicima, jer je navedeni zaključak u skladu sa dokazima koji su izvedeni pred prvostepenim sudom.

RADNJE DOKAZIVANJA

Član 8. i član 147. Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik RS“, broj 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09 i 61/13)

Ekspertiza, sačinjena od strane Mašinskog fakulteta na zahtjev jedne od stranaka, jeste materijalni dokaz i treba ga sud cijeniti zajedno sa svim drugim provedenim dokazima, ali nema svojstvo dokaza nastalog vještačenjem, koje je obavljeno po nalogu suda.

Iz obrazloženja:

Nalazeći da Ekspertiza nema vrijednost dokaza pribavljenog vještačenjem i da se nije moglo sa potpunom sigurnošću samo na tom dokazu formirati uvjerenje da su postojali skriveni nedostaci na predmetu prodaje, odnosno da se radi o neodgovarajućem kvalitetu

materijala, tim prije što se radi o Ekspertizi sačinjenoj samo po nalogu tužitelja, bez ikakvog učešća tuženog, pa kako nije predložio ni izveo dokaz vještačenjem, da tužitelj nije dokazao činjenice na kojima temelji tužbeni zahtjev, pa je primjenom pravila o teretu dokazivanja iz odredbe člana 126. ZPP, odbio tužbeni zahtjev tužitelja, a posljedično tome i zahtjev tuženog iz eventualne protivtužbe, kakav prijedlog je dao i sam tuženi i koji dio se ne pobija ni revizijom, pa se njime dalje neće baviti ni ovaj sud.

Pored toga je zaključio da tužitelj nije u propisanim rokovima obavjestio tuženog o eventualnim nedostacima, pa je i po tom osnovu, u smislu odredbe člana 482. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima („Službeni list SFRJ“ broj 29/78, 39/85 i 57/89 te „Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 17/93, 3/96, 39/03 i 74/04 – u daljem tekstu: ZOO) izgubio pravo da traži raskid ugovora i vraćanje kupoprodajne cijene, tim prije što je upotrijebio kupljenu robu pa je ne može vratiti, pogotovo ne u stanju u kojem ju je primio (član 495. ZOO).

Predmetna Ekspertiza jeste dokaz koji je izveo tužitelj i koji nema snagu dokaza izvedenog vještačenjem, koji ima u vidu odredba člana 147. Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj: 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09 i 61/13 - u ostalom tekstu: ZPP). Niko, pa ni prvostepeni sud, ne sumnja u njen kvalitet. Međutim, utvrđenja sadržana u toj Ekspertizi o mehaničkim osobinama i hemijskom sastavu materijala bandaža točkova (pod uslovom da su date na analizu bandaže koje su kupljene od tuženog) nisu dovedena u vezu sa eventualno bržim trošenjem bandaža koje je tužitelj kupio od tuženog i na kojoj tvrdnji temelji svoj zahtjev. Pored toga, nije tom Ekspertizom izvršena analiza i utvrđenje u kojem vremenu se troše neke druge bandaže i kakve su njihove mehaničke osobine i hemijski sastav materijala od kojeg su izrađene, pa bez tog uporednog pokazatelja nema ni čvrstog dokaza da je kupljena roba imala skriveni nedostatak, odnosno da je habanje obruča točka-bandaže bilo daleko veće i brže od habanja drugih bandaža pribavljenih od drugih dobavljača, odnosno brže od uobičajenog i očekivanog.

Dakle, nižestepeni sudovi, suprotno tvrdnji revidenta, jesu Ekspertizu cijenili kao dokaz, kako propisuje odredba člana 8. ZPP, te su dali jasne, argumentovane i logične razloge (koje u svemu prihvata i ovaj sud) zašto nisu mogli samo na ovom dokazu utemeljiti zaključak da se radi o skrivenim nedostacima kupljene robe.

(Vrhovni sud Republike Srpske, 60 0 Ps 020217 17 Rev od 15.11.2018. godine)

VEZANOST PARNIČNOG SUDA ZA ODLUKU UPRAVNOG ORGANA KOJI JE O (PRETHODNOM) PITANJU POSTOJANJA NEKOG PRAVA ODLUČIO U OKVIRU SVOJE NADLEŽNOSTI KAO O GLAVNOM PITANJU

Član 12. Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 58/03 do 61/13)

Kada o određivanju staža osiguranja, kao uslova za ostvarivanje prava na starosnu penziju i određivanja penzijskog osnova, Fond penzijskog i invalidskog osiguranja, kao nadležni organ, odluči kao o glavnom pitanju, sud tu odluku fonda, koja predstavlja prethodno pitanje za rješenje spora u parničnom postupku, uzima kao podlogu za donošenje svoje odluke, jer je parnični sud vezan odlukom drugog nadležnog organa koji je po tom pitanju odlučio kao o glavnom pitanju.

Iz obrazloženja:

Budući da se pravilnost i zakonitost navedenog rješenja Fonda, donesenog u upravnom postupku, ne može ispitivati u parničnom postupku, navodi revidenta da tužena nije uplatila doprinose na ime tužitelja za period 1.1.1992. do 30.6.1996. godine, u čemu se revizija dobrim dijelom iscrpljuje, u pogledu kojih je drugostepeni sud dao valjane razloge koje kao pravilne prihvata i ovaj sud, ukazuju se neosnovanim. Ovo iz razloga što je nesumnjivo utvrđeno da su u obračunu penzijskog osnova za tužitelja - od 20.8.2014. godine, kao sastavnom dijelu rješenja o priznanju prava tužitelju na starosnu penziju, sadržane i njegove plate ostvarene za 1994. 1995. 1996. godinu, a tužitelj nije dokazao suprotno, dok se prema članu 77. ZPIO za utvrđenje penzijskog osnova ne uzimaju plate niti osnovice osiguranja iz 1992. i 1993. godine. Da je navedeni obračun penzijskog osnova sastavni dio rješenja Fonda (od 20.8.2014. godine) o priznanju prava tužitelju na starosnu penziju proizlazi iz sadržaja tog rješenja u kojem je na strani 2. (posljednji pasus) naveden penzijski osnov u iznosu od 917, 14 KM, koji je u tom iznosu utvrđen upravo navedenim obračunom penzijskog osnova za tužitelja. Kod ovakvog stanja stvari i činjenice da tužitelj, kako sam tvrdi u reviziji (strana 2. posljednji pasusu), uvjerenje Fonda broj ... (prema kojem tužitelju za period 1994. do 1996. godine nisu uplaćeni doprinosi), nije predlagao, a time ni proveo taj dokaz, pozivanje u reviziji na navedeno uvjerenje je bez uticaja na zakonitost pobijane presude.

Iz istih razloga je bez značaja ukazivanje u reviziji da doprinosi za taj period nisu uplaćeni, koji prigovor je tužitelj sa osnovom mogao isticati osporavanjem rješenja od 20.8.2014. godine u upravnom sporu (što, prema stanju spisa u ovom predmetu - on nije učinio), a ne u ovom parničnom postupku u kojem je sud vezan navedenim rješenjem Fonda, čiji je sastavni dio obračun penzijskog osnova za tužitelja za čitav period koji je pokriven naprijed navedenim stažom osiguranja, pa i za period od 1994. do 1996. godine.

(Vrhovni sud Republike Srpske, 71 0 Rs 119029 18 Rev 2 od 09.10.2018. godine)

- - - - -

POVREDE ODREDABA PARNIČNOG POSTUPKA

Član 53. i 328. u vezi sa članom 209., te član 249. stav 1. Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik RS“, broj 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09, 61/13)

Povrede parničnog postupka, usljed kojih odluka suda nije podobna za ocjenu valjanosti primjene materijalnog prava, po pravnom lijeku će dovesti do ukidanja iste.

Iz obrazloženja:

Prema navodima iz predmetne tužbe, tužitelj ima novčano potraživanje prema dužniku "I" d.o.o. B., iz osnova ugovora o kreditu (u tužbi nije naveden broj i datum zaključenja ugovora, niti iznos kredita, niti je ugovor priložen uz tužbu), u iznosima od 154.995,46 KM i 361.654,77 KM. U odnosu na ovog dužnika, u svrhu naplate svog potraživanja, tužitelj pobija ugovor o prenosu zaključen dana 12.04.2012. godine, kojim je od strane tog preduzeća bez naknade u

korist tuženih izvršen prenos nekretnina upisanih u zk.ul. br. 647 i 968 k.o. D.

U stečajnom postupku nad pomenutim preduzećem tužitelju je priznato razlučno pravo na nekretninama upisanim u zk.ul. br. 498 (na kojima je u korist tužitelja bilo zasnovano založno pravo) u iznosu od 154.995,46 KM, dok je potraživanje tužitelja u iznosu od 361.654,77 KM priznato i svrstano u opšti isplatni red.

Prema daljim navodima tužbe, iz osnova izdatih mjenica tužitelj ima novčano potraživanje prema Ž.V. u iznosima od 333.383,34 KM, 118.563,36 KM i 186.884,71 KM. U odnosu na ovog dužnika, u svrhu naplate navedenog potraživanja, tužitelj pobija ugovor o poklonu zaključen dana 17.08.2012. godine, kojim je Ž.V. tuženima darovao nekretnine upisane u zk.ul. br. 782 k.o. D. U odnosu na tog dužnika, ali u pogledu drugih nekretnina Ž.V., koje su upisane u zk.ul. 650 i 619 k.o. D., radi naplate označenih iznosa, pred prvostepenim sudom tužitelj je pokrenuo dva izvršna postupka, te je pokrenuo i parnični postupak za naplatu mjenice, koji postupci su u toku.

U navodima tužbe tužitelj ne označava osnov za izdavanje predmetnih mjenica, dok su, prema iskazu Ž.V., koji je saslušan u svojstvu svjedoka, od strane njega i njegove supruge mjenice izdate kao sredstvo obezbjeđenja kredita kojeg je tužitelj dao preduzeću "I." d.o.o. B. Prema sadržini prijedloga za izvršenje u predmetu 71 0 I 183897 14 I, ovaj izvršni postupak je pokrenut na temelju ugovora o zasnivanju založnog prava, koji je takođe zaključen radi obezbjeđenja kredita kojeg je tužitelj dao preduzeću "I" d.o.o. B.

Prema materijalno-pravnoj strani načela mjenične strogosti, u mjeničnom sporu mjenice su samostalne u odnosu na osnovni posao. Međutim, ukoliko su predmetne mjenice izdate u svrhu obezbjeđenja duga iz ugovora o kreditu (što nije najjasnije s obzirom na označene manjkavosti predmetne tužbe), u ovoj vrsti spora iste su samo u funkciji obezbjeđenja duga, dok ne mogu imati značaj novčanog potraživanja radi kojeg se pobijaju pravne radnje dužnika. Drugačije rečeno, u predmetnoj parnici, po svemu sudeći (jer drugačije ne proizlazi iz navoda tužbe, niti iz izvedenih dokaza) je riječ samo o jednom novčanom potraživanju tužitelja iz osnova ugovora o kreditu koji je tužitelj odobrio preduzeću "I" d.o.o. B., dok se tužitelj u tužbi (i u revizionim navodima) poziva na postojanje dvaju novčanih potraživanja u različitim iznosima, te radi naplate tih potraživanja traži utvrđenje da su u odnosu na njega predmetni ugovori bez pravnog dejstva. Proizlazi da su nižestepeni sudovi sudili o nerazumljivom zahtjevu tužitelja, koji sudu ne daje mogućnost za pravilnu primjenu odredbe člana 284. ZOO, u situaciji da se utvrdi ispunjenost zakonskih uslova iz odredbe člana 280. ZOO.

Pored toga, nižestepenim presudama zahtjev tužitelja, između ostalog, je odbijen jer su nižestepeni sudovi stali na stanovište da tužitelj nije dokazao nemogućnost naplate svog potraživanja u cjelosti ili djelimično, kod toga da se pred prvostepenim sudom, pored predmetne parnice, vode izvršni postupci pod brojem 71 0 I 194649 14 I i 71 0 I 183897 14 I, te parnični postupak broj 71 0 P 234582 16 P.

Prema stanju spisa predmeta, rješenjem od 07.09.2016. godine, po prijedlogu tužitelja sa kojim se saglasio tuženi, prvostepeni sud je prekinuo postupak u predmetnoj parnici do okončanja pomenutih izvršnih i parničnog postupka. Postupajući po podnesku tuženih od 08.09.2016. godine, kojim je osporena valjanost date saglasnosti tuženih za prekid postupka, prvostepeni sud je, suprotno odredbi člana 328. Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik RS“, broj 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09, 61/13 - dalje: ZPP), što tužitelj osnovano u reviziji navodi, dozvolio povraćaj u pređašnje stanje, te stavio van snage rješenje o prekidu postupka i nastavio postupak u predmetnoj parnici.

Kod takvog stanja stvari, imajući u vidu da je radi održavanja rokova za podnošenje tužbe iz člana 285. ZOO tužitelj bio prisiljen da ustane sa predmetnom tužbom, te kako od

mogućnosti ili nemogućnosti naplate potraživanja tužitelja u pomenutim izvršnim postupcima (u kojima su aktivirana sredstva obezbjeđenja ugovora o kreditu) zavisi utvrđenje da li su ispunjeni zakonski uslovi iz člana 280. ZOO za pobjnu tužbu, odnosno utvrđenje da li je pravna radnja preduzeta na štetu povjerioca, to je bilo osnova da se prije odlučivanja u ovoj parnici sačeka okončanje pomenutih postupaka ili da prvostepeni sud o navedenom (da li se tužitelj može naplatiti i u kojem obimu u pomenutim izvršnim postupcima na drugim nekretninama koje nisu bile predmet raspolaganja po osporenim ugovorima) odluči kao o prethodnom pitanju. U svakom slučaju, kod opisanog postupanja prvostepenog suda, nije bilo mjesta da se tužitelju stavi na teret da nije dokazao nemogućnost naplate potraživanja u pomenutim izvršnim postupcima, dok se pomenutim stečajnim postupkom niko ni ne bavi.

(Vrhovni sud Republike Srpske, 71 0 P 205838 18 Rev od 13.12.2018. godine)

POVLAČENJE TUŽBE

Član 84. stav 1. Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 58/03 do 61/13)

Pasivnost tužitelja u odnosu na parnicu koju je pokrenuo sankcionisana je propisivanjem prezumcije da je povukao tužbu, ukoliko bez opravdanih razloga izostane sa pripremnog ročišta.

Iz obrazloženja:

Naime, postojanje opravdanih razloga za nepristupanje na ročište (među kojima može biti i bolest) sud cijeni u svakom konkretnom slučaju, zavisi od okolnosti tog slučaja. Takve okolnosti se ne pretpostavljaju, nego se dokazuju, pri čemu je teret dokazivanja na stranci koja je izostala, a dokazna snaga dokaza o izostanku sa ročišta je u ocjeni suda. Kako se, prema pomenutom nalazu ljekara, kod tužitelja kritičnog dana nije radilo o iznenadnoj bolesti koja bi ga spriječila da pristupi na ročište, sa preporukom o mirovanju, nego o zdravstvenim problemima tužitelja od unazad 5 godina koji su konstatovani na osnovu njegovog kazivanja i to nakon pripremnog ročišta, a iz istog ne proizlazi da tužitelj navedenog dana zbog bolesti nije mogao pristupiti na pripremno ročište, revizionim navodima se ne dovodi u sumnju pravilnost pobijanog rješenja. Pokretanje parničnog postupka je u dispoziciji tužitelja, a njegova pasivnost u odnosu na parnicu koju je pokrenuo sankcionisana je propisivanjem (članom 84. stav 1. ZPP) prezumcije da je tužitelj povukao tužbu ukoliko bez opravdanih razloga izostane sa tog ročišta, kakav je ovdje slučaj.

(Vrhovni sud Republike Srpske, 72 0 P 028201 18 Rev od 02.10.2018. godine)

ČINJENIČNI I PRAVNI OSNOV TUŽBE

Član 53. Zakona o parničnom postupku

(„Službeni glasnik RS“ broj 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09 i 61/13)

U tužbi se mora navesti predmet spora, ali ne i pravni osnov, a iz činjenica navedenih u tužbi mora proizilaziti i određeni zahtjev tužioca.

Iz obrazloženja:

Tužba je parnična radnja kojom se pokreće parnični postupak. Ona mora da sadrži elemente navedene u odredbi člana 53. stav 2. ZPP, između ostalog činjenični osnov (član 53. stav 2. tačka 2) ZPP) na kome tužilac temelji svoju tvrdnju da mu pripada pravo na određenu pravnu zaštitu. Činjenični osnov čine pravno relevantne činjenice iz kojih proizlazi pravna posljedica koja se traži tužbom.

Pravni osnov nije obavezni elemenat tužbe, a ako ga je tužilac naveo u tužbi, sud njime nije

vezan (član 53. stav 3. ZPP). Sud je dužan da osnovanost tužbenog zahtjeva cijeni na osnovu činjenica utvrđenih u postupku, bez obzira da li je tužilac pravilno označio pravni osnov, ili ga nije uopšte označio. Tako, naprimjer, ako sud utvrdi da postoji obaveza tuženog prema tužiocu, ne može odbiti tužbeni zahtjev samo zbog toga što ta obaveza ne potiče iz pravnog osnova navedenog u tužbi već iz nekog drugog pravnog osnova.

Tužilac svoj zahtjev temelji na tome da je u periodu od do ... godine na osnovu zaključenih ugovora tuženi nepravilno vršio obračun izvršenih usluga, čime je naplatio više od ugovorenog iznosa i traži da mu tuženi plati iznos od 72.316,99 KM. U tužbi je tužilac naveo pravni osnov- neosnovano obogaćenje.

Tuženi je osporavao da je tužiocu neosnovano zaračunavao bilo koju uslugu, da tužilac ispostavljenе fakture nije vraćao tuženom niti je imao primjedbi na iste, a da je od početka primjene ugovora znao za sve elemente na osnovu kojih je tuženi sačinjavao fakture, te ističe i prigovor zastare potraživanja.

Visinu potraživanja tužilac je dokazivao nalazom i mišljenjem vještaka ekonomske struke koji je u nalazu i dopuni nalaza naveo da je tuženi tužiocu fakturisao veći iznos od ugovorenog.

Prvostepeni sud odbijanje tužbenog zahtjeva obrazlaže time da je tužilac znao i morao znati da li je naknada obračunata suprotno ugovorenoj, znao kad dospijeva naplata i bio dužan obavještavati tuženog po svakoj fakturi i obračunu da zadržava pravo tražiti vraćanje iznosa koji je obračunat u većem iznosu, pa zaključuje da tužilac nije tokom postupka dokazao da je njegova imovina prešla u imovinu tuženog bez osnova, kako to propisuje član 210. ZOO, čime nije ostvario pravo na vraćanje neosnovano stečenog. Ovakav zaključak prihvata i drugostepeni sud.

Po ocjeni ovoga suda, pravni osnov tužbenog zahtjeva za isplatu iznosa od 72.316,99 KM, koji tužilac temelji na nepravilnom obračunu izvršenih usluga po ugovorima, je naknada štete zbog povrede ugovorne obaveze od strane tuženog (član 262. stav 2. ZOO), pa su nižestepeni sudovi pogrešno sudili kada su ovo potraživanje pravno okvalifikovali kao sticanje bez osnova, koje predviđa odredba člana 210. ZOO, bez obzira što je i tužilac takav pravni osnov označio u tužbi.

U smislu relevantnih odredaba ZOO, da bi bilo mjesta primjeni pravila o sticanju bez osnova, tj. pravno neosnovanom obogaćenju, potrebno je da se steknu određeni uslovi, a to je umanjeње imovine jednog lica, povećanje imovine drugog lica, uz odsustvo, odnosno nepostojanje pravnog osnova koji bi opravdao umanjeње i uvećanje imovine, ili da se taj osnov nije ostvario, odnosno da je otpao. Znači, uz postojanje uzročno-posljedične veze između uvećanja imovine na jednoj i njenog umanjeња na drugoj strani, neophodno je i nepostojanje valjanog pravnog osnova (pravni posao, sudska odluka, zakon). Prema utvrđenom činjeničnom stanju, tuženi je obračunavao stanične usluge po osnovu zaključenih ugovora, izvršavajući svoje obaveze prema tužiocu preuzete pravnim poslom (ugovorom), odnosno uz

postojanje valjanog pravnog osnova, koji osnov je, prema stanju spisa predmeta, i u vrijeme presuđenja bio na snazi, pa slijedom toga u ovom slučaju nema mjesta primjeni instituta neosnovanog obogaćenja.

(Vrhovni sud Republike Srpske, 61 0 Ps 008383 18 Rev od 20.09.2018. godine)

- - - - -

UREĐENJE TUŽBE

Član 336. stav 1, u vezi sa članom 334. stav 2. i članom 66. Zakona o parničnom postupku ("Službeni glasnik Republike Srpske", broj: 58/03, 85/03, 63/07, 49/09 i 61/13)

Tužbeni zahtjev je procesnopravni zahtjev i mora biti tako postavljen da može predstavljati sadržaj valjane izvršne isprave. budući da se tužbenim zahtjevom traži pružanje pravne zaštite određenog sadržaja, zahtjev mora biti konkretan i svestrano određen – u subjektivnom smislu (u pogledu stranaka) i u objektivnom smislu (u pogledu predmeta spora). Ako tužba nije tako sačinjena, ona je nerazumljiva i ne sadrži sve što je potrebno da bi se po njoj moglo postupati, zato je treba vratiti na uređenje.

Iz obrazloženja:

Predmet spora u ovoj parnici je zahtjev tužiteljice da se obaveže tuženi da izvrši ugovorom preuzete obaveze kupovinom stana i poslovnog prostora u T., bliže određenih u izreci prvostepene presude, ili da se može osloboditi te obaveze ako na račun tužiteljice u određenom roku izvrši uplatu iznosa od 100.000,00 KM, sa zakonskom zateznom kamatom od dana podnošenja tužbe do isplate.

Tužbeni zahtjev je procesnopravni zahtjev za pružanje pravne zaštite određenog sadržaja, zasnovan na tvrdnji tužitelja da mu pripada ovlaštenje da traži ostvarenje određenih pravnih posljedica iz određenih činjenica. On mora biti tako postavljen da može predstavljati sadržaj valjane izvršne isprave. Budući da se tužbenim zahtjevom traži pružanje pravne zaštite određenog sadržaja, zahtjev mora biti konkretan i svestrano određen – u subjektivnom smislu (u pogledu stranaka) i u objektivnom smislu (u pogledu predmeta spora).

Imajući u vidu sadržaj tužbe i izjašnjenja parničnih stranaka, naročito tužiteljice iz čijih navoda je ostalo nejasno u čiju korist traži nametanje obaveze tuženom da kupi stan i poslovni prostor (na koju neurednost je tuženi tokom postupka ukazivao, ali tužiteljica nije otklonila ovaj nedostatak, niti ju je sud pozvao da to uradi), te da uopšte nije odredila karakter zahtjeva kojim je tražila da se obaveže tuženi da na njen račun isplati određeni novčani iznos sa pripadajućom zateznom kamatom (ostalo je nejasno da li se radi o alternativnom ili eventualnom tužbenom zahtjevu, a po načinu na koji je postavljen, moglo bi se raditi i o facultas alternativi o kojoj govori odredba člana 178. ZPP) – može se zaključiti da su nižestepeni sudovi odlučivali o nerazumljivim zahtjevima. U takvom slučaju tužbu je, prije svega, saglasno odredbi člana 336. stav 1. Zakona o parničnom postupku ("Službeni glasnik Republike Srpske", broj: 58/03, 85/03, 63/07, 49/09 i 61/13 – u daljem tekstu: ZPP), u vezi sa članom 334. stav 2. i člana 66. istog zakona, valjalo vratiti na uređenje, jer nije (kako je naprijed navedeno) bila razumljiva i nije sadržavala sve ono što je potrebno da bi se po njoj moglo postupati.

(Vrhovni sud Republike Srpske, 87 O P 013059 17 Rev od 04.07.2018. godine)

NEDOZVOLJENA REVIZIJA

Član 247. stav 1, u vezi sa članom 254, članom 175. stav 4. i članom 398. Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik RS“, broj 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09 i 61/13)

Odluka o troškovima postupka ima karakter rješenja, čak i onda kada je sadržana u presudi i po svom karakteru i sadržaju nije odluka kojom se pravosnažno završava postupak, jer se takvom odlukom odlučuje samo o sporednom potraživanju (troškovima), a ne o glavnom zahtjevu (predmetu spora), slijedom čega protiv takve odluke revizija nije dozvoljena.

Iz obrazloženja:

Dozvoljenost revizije protiv rješenja drugostepenog suda regulišu odredbe člana 254. stav 1, 2. i 3. Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik RS“, broj 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09 i 61/13 - u daljem tekstu: ZPP), kojima je propisano da stranke mogu izjaviti reviziju i protiv rješenja drugostepenog suda kojim je postupak pravosnažno završen.

U ovoj pravnoj stvari postupak je pravosnažno okončan drugostepenom odlukom koja se revizijom pobija samo u dijelu kojim je odlučeno o troškovima postupka. Ne pobija se odluka o glavnoj stvari.

Odluka o troškovima postupka ima karakter rješenja, čak i onda kada je sadržana u presudi, kako to propisuje odredba člana 175. stav 4. i člana 398. ZPP. Po svom karakteru i sadržaju nije odluka kojom se pravosnažno završava postupak, jer se takvom odlukom odlučuje samo o sporednom potraživanju (troškovima), a ne o glavnom zahtjevu (predmetu spora), slijedom čega protiv takve odluke revizija nije dozvoljena. Iz istog razloga nije moguća ni primjena odredbe člana 237. stav 3. ZPP, koja govori o izuzetnom dozvoljavanju revizije, na koju se poziva revident.

Slijedom izloženog revizija tuženog je odbačena, temeljem odredbe člana 247. stav 1. u vezi sa članom 254. stav 4. ZPP.

(Vrhovni sud Republike Srpske, 83 0 P 026227 19 Rev od 15.07.2019.godine)

NEDOZVOLJENA REVIZIJA

Član 247. stav 1. i 2. i član 301b. Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik RS“ br. 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09 i 61/13)

Reviziju može izjaviti samo advokat, a stranka samo pod uslovom da je i sama advokat ili da ima položen pravosudni ispit.

Iz obrazloženja:

Odredbom člana 301b. stav 1. Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik RS“ br. 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09 i 61/13 - u daljem tekstu: ZPP), propisano je da u postupku po reviziji stranku mora, kao punomoćnik, zastupati advokat, osim ako je sama stranka advokat. Izuzetno, prema odredbi stava 2. iste zakonske odredbe, stranka može sama izjaviti reviziju, ako ima položen pravosudni ispit.

Odredbom člana 247. stav 2. propisano je, pored ostalog, da je revizija nedozvoljena ako nije izjavljena preko punomoćnika iz člana 301b. ovog zakona.

U konkretnoj situaciji reviziju protiv drugostepene presude izjavili su tužitelji lično, a ne putem advokata. Prema podacima u spisu, tužitelji nemaju položen pravosudni ispit. Tužiteljica M.Z. je predmetnu reviziju potpisala otiskom kažiprsta, a tužitelj N.Z. (koji je tokom postupka zastupao svoju majku, prvotužiteljicu) je, saslušan kao parnična stranka, izjavio da je ekonomista, dok je u izjavi o zajedničkom domaćinstvu, naveo da je po zanimanju radnik.

Dakle, kako reviziju, saglasno citiranim odredbama ZPP, sama stranka može izjaviti samo kada je advokat ili ima položen pravosudni ispit, predmetna revizija se ukazuje nedopuštenom, slijedom čega je odbačena, temeljem odredbe člana 247. stav 1. ZPP.

NEDOZVOLJENA REVIZIJA

Član 247. stav 1, u vezi sa članom 237. stav 3. tačka 2. Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik RS“, broj 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09 i 61/13)

Neće se dozvoliti odlučivanje o inače nedozvoljenoj reviziji, ako stav izražen u pobijanoj odluci o postavljenom spornom pitanju nije u koliziji sa već izraženim stavom revizionog suda.

Iz obrazloženja:

Odredbom člana 237. stav 2. ZPP, propisano je da revizija nije dozvoljena ako vrijednost pobijanog dijela pravosnažne presude ne prelazi 30.000,00 KM, a u privrednim sporovima 50.000,00 KM. I u slučajevima kada revizija nije dozvoljena stranke mogu da podnesu ovaj vanredni pravni lijek ako odluka o sporu zavisi od rješenja nekog procesnog ili materijalnopravnog pitanja koje je od važnosti za jedinstvenu primjenu prava i ravnopravnost svih u primjeni prava, kako propisuje stav 3. iste zakonske odredbe. Mjerodavna vrijednost predmeta spora, za ocjenu prava na reviziju, kada se tužbeni zahtjev, ne odnosi na novčani iznos, jeste ona koju je tužitelj označio u tužbi (član 321. stav 2. ZPP), odnosno ona koju je sud brzo i na pogodan način utvrdio najkasnije na pripremnom ročištu, a ako pripremno ročište nije održano onda na glavnoj raspravi, prije početka raspravljanja o glavnoj stvari (član 321. stav 3. ZPP). Kada je tužbeni zahtjev izražen u novcu, kao vrijednost pobijanog dijela pravosnažne presude, uzima se u obzir samo vrijednost glavnog zahtjeva (član 316. stav 2. ZPP). Kamate, ugovorna kazna i ostala sporedna traženja ne uzimaju se u obzir pri određivanju vrijednosti spora ako ne čine glavni zahtjev (stav 3. iste zakonske odredbe).

U konkretnom slučaju tužitelji pobijaju drugostepenu odluku kojom je tužba odbačena u postupku u kojem je vrijednost predmeta spora označena iznosom od 100,00 KM, te odbijen zahtjev kojim je za svakog od tužitelja na ime glavnog potraživanja zahtjevana isplata novčanog iznosa od 70,00 KM. Kako ni jedan od ovih iznosa ne prelazi vrijednost od 30.000,00 konvertibilnih maraka, revizija nije dozvoljena (član 237. stav 2. ZPP).

Suprotno navodima revidenata, nisu ispunjeni uslovi za dozvoljavanje raspravljanja o reviziji, propisani odredbom člana 237. stav 3. tačka 2. ZPP, budući da pravno stajalište nižestepenih sudova o naprijed navedenom pravnom pitanju suštinski nije u koliziji sa

stavom ovoga suda izraženom u odluci broj: 11 0 U 005256 12 Uvp od 23.01.2013. godine (na koju se pozivaju revidenti), a potpuno je u saglasnosti sa stavom izraženim o istom pitanju u odluci broj: 71 0 P 222108 18 Rev od 21.3.2019. godine.

NEDOZVOLJENA REVIZIJA

Član 25. Zakona o vanparničnom postupku („Službeni glasnik RS“ br. 36/09 i 91/16)

Član 247. stav 2. Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik RS“, broj 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09, 61/13)

U vanparničnom postupku, u pravilu, nije dozvoljena revizija protiv pravosnažnog drugostepenog rješenja. Od ovog načela zakon propisuje dva izuzetka, tako što je revizija dozvoljena samo u stambenim stvarima i u postupku određivanja naknade za eksproprisane

nekretnine. Stoga u konkretnom vanparničnom postupku dokazivanja stečene školske spreme revizija nije dozvoljena.

Iz obrazloženja:

Dozvoljenost revizije protiv rješenja drugostepenog suda regulišu odredbe člana 254. stav 1, 2. i 3. Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik RS“, broj 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09, 61/13 - dalje: ZPP). Ovim odredbama je propisano da stranke mogu izjaviti reviziju i protiv rješenja drugostepenog suda kojim je postupak pravosnažno okončan ili rješenja drugostepenog suda kojim se žalba odbacuje odnosno kojim se potvrđuje rješenje prvostepenog suda o odbacivanju revizije.

U konkretnom slučaju radi se o vanparničnom postupku dokazivanja stečene školske spreme, u skladu sa odredbama Zakona o dokazivanju stečene školske odnosno stručne spreme („Službeni list SR BiH“ broj 1/83), te u vezi sa odredbom člana 1. stav 2. Zakona o vanparničnom postupku („Službeni glasnik RS“, broj 36/09 i 91/16).

U vanparničnom postupku, u pravilu, nije dozvoljena revizija protiv pravosnažnog drugostepenog rješenja. Od ovog načela zakon propisuje dva izuzetka: revizija je dozvoljena samo u stambenim stvarima i u postupku određivanja naknade za ekspropisane nekretnine (član 25. ZVP).

Proizlazi da je navedenim zakonskim odredbama ustanovljena zabrana ulaganja revizije u postupku dokazivanja stečene školske spreme.

(Vrhovni sud Republike Srpske, 71 0 V 186781 18 Rev od 15.11.2018. godine)

NEDOZVOLJENA REVIZIJA

Član 1. stav 2. Zakona o vanparničnom postupku

(„Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 36/09 i 91/16), član 11. i 19. Konvencije o građansko pravnim aspektima međunarodne otmice djece („Službeni list SFRJ“ – Međunarodni ugovori, broj 7/91, koja je u Bosni i Hercegovini preuzeta notifikacijom o sukcesiji međunarodnih ugovora SFRJ)

Kako posebnim propisima nisu uređena pravila postupka pred redovnim sudom za primjenu Konvencije o građansko pravnim aspektima međunarodne otmice djece i s

obzirom na član 19. te Konvencije, koji određuje pravnu prirodu naloga o povratku djeteta, kao nemeritorne odluke, u postupku izdavanja (kao i odbijanja) naloga za povratak djeteta primjenjuju se odredbe Zakona o vanparničnom postupku, jer se ne radi o sporu za zaštitu povrijeđenog ili ugroženog prava da bi se primjenjivale odredbe Zakona o parničnom postupku.

Iz obrazloženja:

Ciljevi Konvencije o građansko pravnim aspektima međunarodne otmice djece – Hag, 25. oktobar 1980. godine („Službeni list SFRJ“ – Međunarodni ugovori, broj 7/91), koja je u Bosni i Hercegovini preuzeta notifikacijom o sukcesiji međunarodnih ugovora SFRJ (dalje: Konvencija) koja je u ovom postupku mjerodavno materijalno pravo, u smislu člana 1. Konvencije su: a) da obezbijedi što hitniji povratak djece nezakonito odvedene ili zadržane u nekoj državi ugovornici i b) da se prava na staranje i viđanje sa djetetom po zakonu jedne od država ugovornica stvarno poštuju u drugoj državi ugovornici.

Postupak za povratak djeteta, u smislu odredbi člana 11. Konvencije, sprovode sudovi (kakav je ovdje slučaj), ili upravni organi.

Prema odredbi člana 12. stav 1. navedene Konvencije, ako je dijete nezakonito odvedeno ili zadržano u smislu odredbi člana 3. Konvencije, a na dan početka postupka pred sudom ili upravnim organom države ugovornice u kojoj se dijete nalazi, je proteklo manje od jedne godine od dana nezakonitog odvođenja ili zadržavanja djeteta, odnosno nadležni organ će naložiti hitan povratak djeteta.

Odluka na osnovu ove Konvencije, u smislu odredbe člana 19. u vezi sa povratkom djeteta, neće se smatrati meritornom o bilo kom pitanju u vezi sa pravom na staranje.

Kako posebnim propisima nisu uređena pravila postupka pred redovnim sudom za primjenu Konvencije i s obzirom na pomenutu odredbu člana 19. Konvencije koja određuje pravnu prirodu naloga o povratku djeteta, kao nemeritorne odluke, po ocjeni ovoga suda, saglasno odredbi člana 1. stav 2. Zakona o vanparničnom postupku („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 36/09 i 91/16, dalje: ZVP), u postupku izdavanja naloga (kao i odbijanja tog naloga) za povratak djeteta primjenjuju se opšte odredbe ZVP, jer se ne radi o sporu za zaštitu povrijeđenog ili ugroženog prava da bi se primjenjivale odredbe Zakona o parničnom postupku.

Ovakvo pravno shvatanje u pogledu pitanja - da li postupak povratka djeteta spada u nadležnost parničnog ili vanparničnog suda (s obzirom da je u predmetu ovoga suda broj 95 0 P 032853 15 Rev 2, rješenjem od 3.12.2015. godine, po reviziji revidenta odlučeno u parničnom postupku), zauzeto je na sjednici Građanskog odjeljenja Vrhovnog suda Republike Srpske, održanoj dana 6.11.2018. godine.

U ovoj vanparničnoj pravnoj stvari nižestepene odluke povodom zahtjeva predlagateljice podnesenog Centralom izvršnom organu Republike Njemačke., koji je dostavljen Centralom izvršnom organu - Ministarstvu ... B. i H., dakle, ne po tužbi imenovane kojom se pokreće parnični postupak, su donesene u parničnom postupku.

Međutim, po ocjeni ovoga suda, ako sud u parničnom postupku, suprotno odredbi člana 18. Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 58/03 do 61/13, dalje: ZPP), odluči o stvari o kojoj se, po redovnom toku stvari, odlučuje u vanparničnom postupku, kao što je ovdje slučaj, to samo po sebi odluku suda ne čini nezakonitom i samo

zbog toga ne postoji povreda odredaba parničnog postupka koja bi bila od uticaja na zakonitost pobijane odluke (čak šta više, dokazni postupak u parničnom postupku je „šireg obima“ u odnosu na vanparnični postupak, što je u interesu stranaka u ovom vanparničnom postupku).

Ocjenjujući dozvoljenost revizije predlagateljice protiv navedene drugostepene odluka u smislu člana 25. ZVP, saglasno kojoj je revizija u vanparničnom postupku dozvoljena samo ako se odlučuje o stambenim stvarima i naknadi za eksproprijisanu nepokretnost, što ovdje nije slučaj, ovaj revizioni sud nalazi da revizija predlagateljice u predmetnoj vanparničnoj pravnoj stvari nije dozvoljena.

(Vrhovni sud Republike Srpske, 95 0 P 045768 18 Rev od 06.11.2018. godine)

NEDOZVOLJENA REVIZIJA

Član 247. stav 1., 5. i 6. i član 237. stav 2., 3. i 4. Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 58/03 do 61/13)

Ako je Vrhovni sud Republike Srpske u svojim ranijim odlukama izrazio pravno shvatanje o pitanjima koja se u reviziji postavljaju kao sporna pravna pitanja, ona nemaju karakter pravnih pitanja koja bi opravdavala dozvoljavanje izuzetne revizije.

Iz obrazloženja:

Revident smatra da, iako vrijednost pobijanog dijela drugostepene odluke ne prelazi 30.000,00 KM, zbog „različite prakse Okružnog suda u Banjoj Luci u istoj vrsti spora (u više predmeta na koje je ukazano u reviziji) i iz razloga pravne sigurnosti“, reviziju tužitelja treba dozvoliti.

S tim u vezi se u reviziji ukazuje da je Okružni sud u Banjoj Luci, u istoj vrsti spora, presudama od 19.1.2015. godine, u predmetima: broj 73 0 Rs 017465 14 Rsž (po tužbi S. B.), broj 73 0 Rs 017522 14 Rsž (po tužbi G. V.) i broj 73 0 Rs 017565 14 Rsž (po tužbi S. M.), djelimično usvojio tužbene zahtjeve i tužiteljima S. B. i G. V. dosudio naknade plate za period od 5.2.2013. godine do 10.6.2013. godine, a tužitelju S. M., za period od 22.2.2013. godine do 10.6.2013. godine, a u dijelu kojim je odlučeno o vraćanju tužitelja na rad i o naknadi plata za period od 11.6.2013. godine pa nadalje, prvostepene presude je ukinuo i predmet vratio na ponovno suđenje.

Međutim, ovaj revizioni sud je u svojoj odluci broj 73 0 Rs 017465 18 Rev od 29.8.2018. godine (u predmetu po tužbi pomenutog tužitelja S. B.), izrazio pravno shvatanje u pogledu pravne valjanosti zasnivanja radnog odnosa tog tužitelja, pri čemu je našao da je ono suprotno prinudnim propisima označenim u istoj odluci i da tako zasnovani radni odnos ne uživa pravnu zaštitu (a na identičan način je radni odnos zasnovao i tužitelj u ovoj parnici), kao i u pogledu pravne sudbine presuda Okružnog suda u Banjoj Luci donesenih u upravnom sporu, kojim su poništena rješenja načelnika tužene o oglašavanju ništavim rješenja o zasnivanju radnog odnosa tužitelja kod tužene.

Prema shvatanju revizionog suda, izraženom u navedenoj odluci, drugostepeni sud je u upravnom sporu poništio rješenja načelnika O. K. (o oglašavanju ništavim rješenja o zasnivanju radnog odnosa tužitelja), jer se radi o rješenjima koja se odnose na zasnivanje radnog odnosa, a ne o upravnim aktima i da se ispitivanju zakonitosti tih rješenja prišlo sa formalnog stanovišta pravne prirode tih akata, a sud se u upravnom sporu nije upuštao

u ocjenu zakonitosti samog prestanka radnog odnosa tužitelja (jer je to u nadležnosti redovnog suda).

(Vrhovni sud Republike Srpske, 73 0 Rs 018344 18 Rev od 09.10.2018. godine)

NEDOZVOLJENA REVIZIJA

Član 254. stav 1., član 247. stav 1. Zakona o parničnom postupku ("Službeni glasnik RS" br. 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09 i 61/13)

Pravosnažno rješenje kojim je odlučeno o prijedlogu za ponavljanje postupka ne predstavlja rješenje kojim se okončava postupak protiv kog bi bila dozvoljena revizija u smislu odredbe člana 254. stav 1. Zakona o parničnom postupku.

Iz obrazloženja:

Odredbom člana 254. stav 1. Zakona o parničnom postupku ("Službeni glasnik RS" br. 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09 i 61/13 -u daljem tekstu: ZPP) propisano je da stranke mogu izjaviti reviziju i protiv rješenja drugostepenog suda kojim je postupak pravosnažno završen.

U predmetnoj parnici postupak je pravosnažno završen rješenjem Okružnog suda u Banjaluci 71 0 Rs 033794 14 Rsž od 13.02.2015. godine, kojim je povodom žalbe tužitelja, a po službenoj dužnosti, preinačeno prvostepeno rješenje Osnovnog suda u Banjaluci 71 0 Rs 033794 11 Rs 2 od 30.5.2014. godine, tako da je tužba tužitelja odbačena kao neblagovremena, a žalba tužitelja u ostalom dijelu, koji se odnosi na troškove parničnog postupka, odbijena kao neosnovana.

Kako rješenjem drugostepenog suda, protiv kog je tužni izjavio reviziju, postupak u predmetnoj parnici nije pravosnažno završen, to revizija nije dozvoljena u smislu odredbe člana 254. stav 1. ZPP, pa je o reviziji odlučeno temeljem odredbe člana 247. stav 1. istog zakona.

(Vrhovni sud Republike Srpske, 71 0 Rs 033794 18 Rev 2 od 12.04.2018. godine)

NEDOZVOLJENA REVIZIJA

Član 327. stav 2. i 247. Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 58/03 do 61/13)

Za odlučivanje o reviziji relevantan je pobijani dio pravosnažne presude, a ne iskazana vrijednost predmeta spora.

Iz obrazloženja:

U ovoj parnici je odlučivano o zahtjevu tužitelja da se tužena E. B. obaveže da mu isplati iznos od 25.000,00 KM, sa obračunatom dospjelim zakonskom zateznom kamatom u iznosu od 25.000,00 KM, te da se tužena Republika Srpska obaveže da mu nadoknadi štetu u iznosu od 15.000,00 KM, kao i o protivtužbenom zahtjevu tužene E. B. da se tužitelj obaveže da joj nadoknadi štetu u iznosu od 7.500,00 KM. Prvostepenom presudom odbijeni su i tužbeni i protivtužbeni zahtjev u cjelosti. Pobijanom presudom žalba tužene E. B. je usvojena i prvostepena presuda preinačena tako što je usvojen protivtužbeni zahtjev i tužitelj

obavezan na plaćanje iznosa od 7.500,00 KM, dok je žalba tužitelja odbijena i prvostepena presuda, u odbijajućem dijelu odluke o tužbenom zahtjevu, potvrđena.

Odredbom člana 237. Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik RS“, broj 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09, 61/13 - dalje: ZPP), u vezi sa odredbom člana 456 a) istog zakona, propisano je da revizija nije dozvoljena ako vrijednost pobijanog dijela pravosnažne presude ne prelazi 30.000,00 KM, a u privrednim sporovima 50.000,00 KM (stav 2.).

U konkretnom slučaju, riječ je o sporu u kojem je prvostepena presuda donesena dana 17.03.2017. godine, dakle, nakon stupanja na snagu (27.07.2013. godine) Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik RS“, broj 61/13). Kako pobijani dio pravosnažne presude po tužbi, s obzirom da su tuženi formalni suparničari u smislu odredbe člana 362. stav 1. tačka 2. ZPP, iznosi 25.000,00 KM (s obzirom da kapitalizirana zatezna kamata predstavlja zateznu kamatu bez obzira u kojem obliku se javlja) i 15.000,00 KM, te po protivtužbi iznosi 7.500,00 KM, te kako tužba i protivtužba predstavljaju samostalne tužbe, to proizlazi da saglasno odredbi člana 237. stav 2. ZPP revizija nije dozvoljena.

U izjavljenoj reviziji tužitelj nije predložio da se o reviziji odluči u smislu odredbe člana 237. stav 3. ZPP, niti je označio pravno pitanje zbog kojeg se revizija podnosi, a nije ni određeno izložio razloge zbog kojih smatra da je to pitanje važno za osiguranje jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni (član 237. stav 3. i 4. ZPP), niti ukazuje na eventualno različito postupanje sudova u istoj pravnoj situaciji. Sto proizlazi da ni prema ovim zakonskim odredbama nema mjesta odlučivanju po izjavljenoj reviziji.

Tužitelj, doduše, da bi ishodio meritorno odlučivanje po reviziji, se poziva na iskazanu vrijednost spora u tužbi od 50.000,00 KM i činjenicu da je drugostepni sud u uvodu odluke nepravilno označio vrijednost spora po tužbi, što ne može ishoditi odlučivanje po reviziji, s obzirom na citiranu odredbu člana 237. stav 2. ZPP po kojoj je za odlučivanje po reviziji relevantan pobijani dio pravosnažne presude, a ne iskazana vrijednost predmeta spora.

(Vrhovni sud Republike Srpske, 71 0 P 050598 18 Rev 2 od 17.05.2018. godine)

TUŽBA ZA UTVRĐENJE

Član 54. Zakona o parničnom postupku

("Sl. glasnik RS", br. 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09 i 61/13)

Potrošač električne energije ima pravni interes da deklaratornom tužbom traži da se utvrdi da je zastarjelo potraživanje isporučioaca električne energije i da istome ne pripada pravo da od njega zahtijeva isplatu zastarjelog potraživanja.

Iz obrazloženja:

Predmet spora u ovoj pravnoj stvari je zahtjev tužioca kojim traži da se tuženi obaveže da mu po osnovu ispunjenja ugovora o isporuci električne energije isplati 898,64 KM sa zakonskom zateznom kamatom od podnošenja tužbe 16.10.2008. godine.

Predmetom spora je i protivtužbeni zahtjev tuženog kojim traži da se utvrdi da je prestalo pravo tužioca da prinudnim putem naplati od tuženog 6.952,86 KM za isporučenu

električnu energiju u periodu od oktobra 1998. godine do 31.12.2005. godine sa obračunatim zakonskim zateznim kamatama do 31.08.2008. godine zbog zastarjelosti potraživanja, zbog čega tužilac nema pravo da isključi isporuku električne energije tuženom niti koristi druga prinudna sredstva prema tuženom u cilju naplate zastarjelog potraživanja.

Po provedenom postupku prvostepeni sud je utvrdio: da je za period od marta 2006. godine do marta 2007. godine tuženi dugovao tužiocu po osnovu isporučene električne energije 898,64 KM; da je iz tih razloga tužilac podnio tužbu prvostepenom sudu 16.10.2008. godine; da je tuženi prije podnošenja tužbe uplatio tužiocu na ime isporučene električne energije za navedeni period 898,64 KM; da je tuženi u toku postupka istakao protivtužbeni zahtjev da je prestalo pravo tužioca da prinudnim putem naplati od tuženog 6.952,86 KM za isporučenu električnu energiju u periodu od oktobra 1998. godine do 31.12.2005. godine sa obračunatim zakonskim zateznim kamatama do 31.08.2008. godine zbog zastarjelosti potraživanja, zbog čega tužilac nema pravo da isključi isporuku električne energije tuženom niti koristi druga prinudna sredstva prema tuženom u cilju naplate zastarjelog potraživanja; da iz nalaza i mišljenja vještaka finansijske struke proizilazi da je ukupan dug tuženog, za period od oktobra 1998. godine do 31.12.2005. godine i obračunatom zakonskom zateznom kamatom do 31.08.2008. godine, 6.952,86 KM; da u toku postupka tužilac nije sporio da je njegovo potraživanje u odnosu na tuženog za period od oktobra 1998. godine do 31.12.2005. godine zastarjelo, zbog čega se protivio isticanju protivtužbenog zahtjeva.

Temeljem ovakvog činjeničnog utvrđenja prvostepeni sud je zaključio da zahtjev tužioca nije osnovan, a da je protivtužbeni zahtjev tuženog osnovan, pa je stoga sudio tako što je donio odluku kao u izreci prvostepene presude.

Drugostepeni sud je prihvatio činjenična utvrđenja prvostepenog suda i zaključak tog suda da je neosnovano potraživanje tužioca, ali ne i zaključak tog suda da je osnovano potraživanje tuženog, zbog čega je sudio tako što je donio odluku kao u izreci drugostepene presude. Iz razloga odluke drugostepenog suda proizilazi da je protivtužbeni zahtjev tuženog valjalo odbiti, jer da „pravno pitanje da li je jedno potraživanje zastarjelo ne može činiti sadržinu tužbenog zahtjeva“. Po ocjeni drugostepenog suda, sadržina tužbenog zahtjeva, u smislu odredaba člana 54. ZPP, može biti postojanje prava ili pravnog odnosa, a takvu pravnu prirodu nema pravno pitanje da li je potraživanje zastarjelo.

Odluka drugostepenog suda nije pravilna u pobijanom dijelu, a kojim je odbijen protivtužbeni zahtjev tuženog.

Shodno odluci Ustavnog suda BiH broj Ap-219/03 od 23.07.2004. godine, te pravnom shvatanju Građansko -upravnog odjeljenja Vrhovnog suda Republike Srpske zauzetog na sjednici od 11.04.2011. godine, potrošač električne energije (krajnji kupac) ima pravni interes da sud u parničnom postupku utvrdi da isporučiocu električne energije (snabdjevaču) ne pripada pravo da zahtijeva isplatu potraživanja za isporučenu električnu energiju zbog zastarjelosti tog potraživanja, zbog čega deklaratorna tužba kojom se traži takvo utvrđenje ima pravnu podlogu u odredbama člana 54. ZPP.

Izražena stanovišta su zasnovana i na pravu pristupa sudu, zajamčenom u članu 6. stav 1. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda.

Obzirom da je drugostepeni sud, suprotno izraženom stanovištu, odlučio o protivtužbenom zahtjevu tuženog, kod nesporne činjenice da je potraživanje tužioca za isporučenu električnu energiju tuženom u periodu od oktobra 1998. godine do 31.12.2005. godine zastarjelo, to je ovaj sud primjenom člana 250. stav 1. ZPP donio odluku kao u izreci ove presude. Kako među parničnim strankama nije sporno da je potraživanje tužioca za isporučenu električnu energiju tuženom u periodu od oktobra 1998. godine do 31.12.2005. godine zastarjelo, nije bilo smetnje da, u pogledu visine protivtužbenog zahtjeva, ovaj sud u svemu prihvati razloge prvostepenog suda, utvrđene na osnovu nalaza i mišljenja vještaka finansijske struke, R. S. od 02.06.2009. godine.

(Vrhovni sud Republike Srpske, 89 0 P 005871 18 Rev od 11.09.2018. godine)

IZUZETNO DOZVOLJAVANJE REVIZIJE

Član 237. stav 3. i stav 4. Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik RS“, broj 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09 i 61/13)

Ispunjeni su uslovi za odlučivanje o reviziji, koja inače nije dozvoljena, ako je odluka drugostepenog suda zasnovana na shvatanju koje nije podudarno sa shvatanjem revizijskog suda o istom pitanju, zbog čega je odlučivanje o reviziji od značaja za obezbjeđenje jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni, ako je na to ukazala stranka u izjavljenoj reviziji.

Iz obrazloženja:

U konkretnoj parnici vrijednost pobijanog dijela pravosnažne presude iznosi 6.730,00 KM, što je manje od zakonom propisanog iznosa za dozvoljenost revizije, iz kog razloga se izjavljena revizija ukazuje nedozvoljenom.

Izjavljujući reviziju tužitelj se pozvao na odredbu člana 237. stav 3. ZPP, sporno pitanje zbog kog nalazi da je potrebno dozvoliti izvanrednu reviziju, kako proizilazi iz činjeničnih navoda, jeste pogrešan stav drugostepenog suda kada je u obrazloženju odluke prihvatio da je tužitelj (oštećeni) “dužan dokazati da je imalac opasne stvari kriv za nanesenu štetu, a ne samo da je dužan da dokaže da šteta potiče od opasne stvari”, što smatra suprotnim dosadašnjoj sudskoj praksi kada je u pitanju naknada štete koja potiče od opasne stvari ili opasne djelatnosti.

Kao što je rečeno, vrijednost pobijanog dijela pravosnažne presude je ispod propisanog iznosa u smislu odredbe člana 237. stav 2. ZPP, ali ovaj sud cijeni da su, u konkretnom, ispunjeni uslovi u smislu odredbe člana 237. stav 3. i 4. ZPP da se dozvoli revizija jer je revident označio sporno pitanje zbog koga je podnio reviziju, naveo propise koji se na njega odnose, te izložio razloge zbog kojih smatra da je ono važno za obezbjeđenje jedinstvene primjene prava i ravnopravnosti svih u njegovoj primjeni.

U ovoj parnici nije sporno da je ... godine na magistralnom putu B.-K .došlo do saobraćajne nezgode u kojoj su učesnici bili tužitelj, kao pješak, i T. S., kao vozač putničkog motornog

vozila marke ..., registarske oznake ..., vlasništvo A. S., koje je u tom momentu bilo osigurano kod tuženog po polisi obaveznog osiguranja broj...sa važenjem do godine. Prema Zapisniku o uviđaju broj: ... od ... godine, tužitelj je bio u alkoholisanom stanju sa 1,21 g/kg alkohola u krvi, dok kod vozača A. S. nije utvrđeno prisustvo alkohola (0,00 g/kg).

U ovoj saobraćajnoj nezgodi tužitelj je pretrpio teže tjelesne povrede.

Kada je šteta nastala u vezi sa opasnom stvari, odnosno opasnom djelatnošću, štetnik odgovara po načelu uzročnosti (čl. 173. Zakona o obligacionim odnosima, „Službeni list SFRJ“, broj: 29/78, 39/85, 45/89 i 57/89, te „Službeni glasnik RS“, broj: 17/93 do 74/04 –u daljem tekstu: ZOO), tako da se smatra da ona potiče od te stvari, odnosno djelatnosti, izuzev ako se dokaže da ona nije uzrok štete.

Za štetu od opasne stvari odgovara njen imalac, a za štetu od opasne djelatnosti lice koje se njome bavi (čl. 174. ZOO).

Ove odgovornosti štetnik se može osloboditi ako bi dokazao da je šteta nastala od nekog uzroka koji se nalazio van stvari, a čije se dejstvo nije moglo predvidjeti, ni izbjeći ili otkloniti, odnosno da je šteta nastala isključivo radnjom oštećenog ili trećeg lica, koju on nije mogao predvidjeti i čije posljedice nije mogao izbjeći ili otkloniti (čl. 177. stav

1. i 2. ZOO). Imalac se oslobađa odgovornosti djelimično ako je oštećenik djelimično doprinio nastanku štete (stav 3.).

ZOO nije ni u jednoj odredbi definisao pojam opasne stvari, ali je sudska praksa prihvatila da se opasnom stvari smatra svaka ona stvar koja svojim svojstvima, položajem, upotrebom ili samim postojanjem predstavlja izvor povećane opasnosti. Nesumnjivo je da putničko motorno vozilo, posebno u pokretu, predstavlja opasnu stvar.

Kada šteta, kao u konkretnom slučaju, potiče od opasne stvari oštećeni ima samo obavezu da dokaže da šteta potiče od te stvari, a tuženi ima obavezu da dokaže da postoje okolnosti koje u cjelini ili djelimično isključuju njegovu odgovornost, odnosno da postoji podjeljena odgovornost (član 192. stav 1. ZOO).

U obrazloženju obe nižestepene odluke navedene su samo one činjenice koje i nisu sporne (mjesto, vrijeme, učesnici), ali ne i sporne, što se posebno odnosi na činjenice da li je kontakt bio na kolovozu ili van njega (makadamska bankina), brzinu kretanja vozila, ponašanje tužitelja neposredno pred kontakt, da li je alkoholisanost tužitelja imala uzročno posljedičnu vezu sa štetnim događajem, jer se samo na taj način moglo pravilno cijeliti da li postoje okolnosti koje isključuju ili ograničavaju obim odgovornosti tuženog.

Revident pravilno ukazuje na neodrživost obrazloženja pobijane odluke da je tužbeni zahtjev neosnovan jer tužitelj „nije dokazao da je vozač ... odgovoran za predmetnu nezgodu, u kom bi slučaju tuženi bio odgovoran za naknadu štete“. Ovo stoga jer je obrazloženje pobijane odluke zasnovano na principu pretpostavljene odgovornosti (član 154. ZOO), kojoj u ovoj parnici nema mjesta, a ne na principu objektivne odgovornosti, što postavlja sasvim drugačija pravila tereta dokazivanja.

Tužitelj je imao obavezu samo da dokaže da je šteta nastala od opasne stvari, što ne spori ni tuženi, i zato nije prihvatljiv zaključak drugostepenog suda da je „morao predložiti vještačenje po vještaku saobraćajne struke i uz pomoć tog dokaza dokazati osnov tužbenog zahtjeva“. Tuženi, koji osporava osnov zahtjeva, ima obavezu dokazati da postoje uslovi koji isključuju njegovu odgovornost.

(Vrhovni sud Republike Srpske, 71 0 P 226834 18 Rev od 27.06.2018. godine)